

LETO—YEAR XVI. Chicago, Ill., sobota, 15. septembra (Sept. 15), 1923. Subscription \$5.00 Yearly STEV.—NUMBER 217.

KDO NAJ SE ZAHVALI PREMOGOVI KOMISIJI?

RUDARSKA ORGANIZACIJA PRAVI, DA PODJETAJI V ZAPADNI VIRGINIJI

Komisiji je znano, kaj imajo
kompanije uslužbene oborožene
pobojniki.

Washington, D. C. — Rudarska organizacija United Mine Workers of America izjavlja, da se poročilo premogovne industrije združenih držav o industrijskih sporih na premogovem polju čita kot dobro pripravljen odgovor na korist premogovniških podjetnikov na polju mehkega premoga v Zapadni Virginiji in severnozhodnem delu Kentuckije.

"Podjetniki, nasprotni unijam," pravi izjava, "bi morali takoj obdržati shod, na katerem bi se morali zahvaliti komisiji za poročilo."

"Zakaj ni komisija," vprašajo odborniki rudarske organizacije, "izjavila, da nimajo pretnostne kompanije pravice po postavi in ustavi s silo in strahovanjem svojih delavcev, da se odpovejo svoji pravici do združenja z delavsko unijo?"

"Komisiji je dobro znano, da se edini vzrok, da niso rudarji v Zapadni Virginiji še združili, organizirali, oborožili, privatni stražniki in pobojniki, ki so najeti z namenom, da se delavci ne morejo poslužiti prilike in se pridružiti k uniji."

"Komisija je posvetila precej časa, da pripoveduje o složitih, o katerih pravi, da so jih izvršili unijski rudarji, ne omenja pa tucatov složitov, katere so izvršili kompanijski najemniki in pobojniki in na katere je rudarska organizacija United Mine Workers of America opozorila banke."

ŽENA JE POISKUNILA ŽELEZNO OPEROACIJO.

Soprog je zdaj v bolnišnici.

Chicago, Ill. — Mrs. Sofia Paskva ni prejela doktorskega naloga medicine na univerzi. Ravno tako ni prakticirala ranocelnic, vseeno je pa poskušala izvršiti železno operacijo, na svojem soprogu. Njeni poskusi so povzročili, da se sedaj njen soprog nahaja v bolnišnici. Njen soprog izjavlja, da jo ne bo tožil. On je bil pijan, žena se je pa poslužila te ugodne prilike. Zagrabila je nož in je hotela izvršiti operacijo. Mrs. Paskva je mati pet otrok.

MILJONAR PRED SODIŠČEM ZARADI UMORA.

White Plains, N. Y. — Pred porotniki je pričela obravnavo proti Watler S. Wardu, sinu krunega kralja. Obtožen je, da je umoril bivšega pomorščaka Clarence S. Petersa.

Miljonarjev sin je seveda najel najboljšega advokata, da ga rešijo električnega stola.

Do obravnave je prišlo po prireditvi newyorškega gubernarja. Ward je bil še enkrat obtožen, na kar je bila obtožnica proti njemu umaknjena, še preden je prišlo do resne obravnave.

Umor je svedočanstvo povzročilo veliko senzacijo, kar okoliščine govore, da se je nekaj umazane govorice odigravalo preteklosti, kar se skuša prikriti javnosti.

244 MILJ Z LETALOM V URI

Mineola, N. Y. — Lajtnant Harold J. Brown je letel s svojim letalom 244.15 milj v uri. Dosegal je nov uspeh. Napravil je več kot štiri kilometre v minuti.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Premogovna komisija je priporočila predsedniku mnoge reforme v premogovni industriji.

Justični tajnik Daugherty je informiral predsednika, da nima pravice vporabiti bojnih ladij za uveljavljanje prohibicije.

Gompers je ukazal Illinoiski delavski federaciji, da mora zavreči predlog za amalgamacijo unij.

Zvezne oblasti so zaplenile 1900 sodov pravega piva v Jolietu.

Inozemstvo.

Mussolini je sporočil Jugoslaviji, da se lahko še nadalje pogaja radi Reke.

Jugoslavija se bo le branila v slučaju italijanskega napada.

Italija se je podala Angliji in določila 27. september za izpraznitev Krfa.

Španski fašisti strnoglavili vlado in zavladali v deželi. Pač v strahu.

Živilni izgredi v Nemčiji; trije ubiti.

Banditje terorizirajo japonske trpince.

NEKAJ NI OMENILA PREMOGOVA KOMISIJA!

NAJREŽ JE POKAZILA NA LASTNIŠKO DEJSTVO.

Ali se je pa zdalo, da je pametno, ako se ta stvar ne omenja detajlirano?

Washington, D. C. — Rudarska organizacija United Mine Workers je deloma upala v svojo bogo in oblikovala program v zvezi s premogovno industrijo. Po izjavah o medij rudarjev in delavskih razmerah v rudnikih na antracitnem polju. Po prizadevanju gubernerja Pinchota zdaj stopa ta boj po mnenju odborov rudarske organizacije v veliko bolj važen stadij; omejevanje velikih profitov premogovniških podjetnikov, katerih so deležni s združenjem z železniškimi interesi, ki prevažajo antracit.

Peleg zahteva, katero je napravil John L. Lewis, predsednik rudarske organizacije, po kateri naj meddržavna trgovska komisija preišče vzročno za prevažanje antracita, opozarjajo delavski voditelji še premogovo komisijo, da naj napravi priporočila glede lastniške desetine ali antijem.

V poročilu, ki je bilo dostavljeno, se je premogova komisija le mimogrede dotaknila lastniške desetine, v koliko povzraža produkcijo premoga. V vseh poročilih ni pokazana lastniška desestina desetine, ampak prikazuje se le v skupnih stroških, ki gredo za lastniško desetino. Po informacijah plačujejo mali neodvisni podjetniki eden in petdeset centov lastniške desetine od vsake tone antracita, medtem ko večji podjetniki plačajo eden in štirideset centov lastniške desetine od tone antracita. Velike kompanije, ki večinoma lastujejo svet, na katerem se kopije premoga, plačajo le deset centov lastniške desetine od vsake tone nakopane premoga.

V letu 1919 je šlo za lastniško desetino ali tistojemno le 2.70 odstotkov. V letu 1923 se je lastniška desetina povečala na 3.16 odstotkov.

Girardovo posestvo v Philadelphiji prejme največji delež lastniške desetine, katerega mora plačati seveda konzument. To posestvo prejema lastniško desetino od cene premoga, po kateri je na prodaj, mesto da bi prejemale določeno lastniško desetino.

Ta lastniška desetina se giblje med petnajet do osem in dvajset odstotkov.

Od štirih do pet odstotkov nakopane antracita nakopilejo na Girardovem posestvu. V letu 1909 je to posestvo prešlo na lastniški desetini blizu osem milijonov dolarjev. V letu 1919 je pa to posestvo prešlo na lastniški desetini za \$11,500,000. Produkcija se (Dolge na 3. strani.)

FAŠISTI PRIHAJAJO NA POVRŠJE V ŠPANIJI.

Primorivera, španski Mussolini, je s pomočjo vojaških čet zasegel več mest.

VLADA JE ODPOTOILA.

Madrid, 14. sept. — Španska vlada je danes odstopila. Ministrski predsednik Alhucemas je zahteval od kralja, naj poskuša zadušiti vojaško revolucijo z lojalnimi četami in pomorščaki, toda kralj je zavrgel zahtevo. Nato je Alhucemas podal ostavko. — Španska monarhija se še ni pridružila rebelom. Rebeli militaristi so pretrgali brojčasto in telefonsko svezno ter uvedli ostro cenzuro. Do zdaj je revolucija nekrvava.

Paris, 14. sept. — Poročila o situaciji na Špankem so zelo nejasna radi ostre cenzure. Takojšnji španski poslanik pravi, da je revolucija čisto militaristična in fašistovskega značaja ter da ni naperjena proti monarhiji, pač pa le proti vladajočim političarjem, ki so lani zakrivilili poraz v Maroku in proti antidikalistom ter komunistom.

Rim, 14. sept. — Vatikan je v velikih skrbih radi vstaje v Španiji. Poročilo, da je Primorivera, vojaški guverner v Barceloni, začel revolucijo, na obeta nič dobrega za katoliške cerkve na Špankem. Primorivera je baje zagovarjal ločitve države od cerkve.

Madrid, 14. sept. — Španija je v pesih vojaške revolucije. Vojaški puč, ki se je izlegel v Barceloni, se zdaj širi po vsaj deželi. Na čelu gibanja je vojaški guverner Primorivera, moč volkova vpliva. Drugi voditelji so generali Calcant, Saro, Daban in Bayona. Za njimi stoji tajna organizacija oficirjev in profesionalnih vojaštvov.

Primorivera je ladal proklamacije, da je armada že silita, da bi političarji vodili njeno usodo, zato se je dvignila proti sedanji vladi, toda kralju je lojalna. Kralj Alfonso, ki se je mudil v San Sebastianu, je sredi naglo odpotoval v Madrid.

V Madridu vlada veliko razburjenje, toda kakih nemirov do zdaj še ni bilo. Vojaška posadka je zasedla strateške točke v mestu in obkolila kolodvor. Ministri, katere je popadel strah, so se porazgubili, ne da bi bili položili formalno ostavko.

Rebelne čete so okupirale Saragoso in druga mesta. V Barceloni je razglašeno obsedno stanje.

Živežni izgredi v Nemčiji.

Trije ubiti v Sieni. — Fašisti groze, da strnoglavijo republiko kmalu.

Berlin, 14. sept. — Iz Šlezije prihajajo poročila o velikih živčnih izgredih. Včeraj je bila krvava bitka v Bouthenu, v kateri so bili trije moški ubiti in več ranjenih; deset oseb je bilo aretiranih. Nemir v Dresdenu se nadaljuje.

V Chemnitzu so komunisti porazili policajo, okupirali policijsko postajo, konfiscirali vse avtomobile v mestu in izgnali lastniške tovare. Milica je na poti v mesto.

V okolici Berlina se vrše dnevni napadi na polja. Na tisoče gladnih siromakov navaljuje na kmetije, ropa krompir in druga živila in se spopada s kmeti, ki s puškami v rokah branijo lastnino.

Na Šalkem ob Čehoslovakiji se vrši agitacija za priključitev provinca k Čehoslovakiji. Šalki kmetje nočejo prodajati pridelkov domačinom, pač pa jih vozijo čez mejo na Čoko, kjer je bolj denar.

Adolf Hitler, vodja bavarskih fašistov, je na velikem shodu v Monakovem v sredo zvečer izjavil: "Nemška republika je uničila srednji razred in demoralizirala ljudstvo. Republika erke od lastnega strupa. Naša osvoboditvena armada je organizirana; obstoji iz mladih junakov, ki so pripravljeni umreti za ideal. Odločilna bitka pride kmalu in takrat pokopljemo republiko."

NEMŠKA MARKA IZGINILA Z DENARNEGA TRGA.

Berlin, 14. sept. — Iz Bazla, Prage, New Yorka in drugih krajev v inozemstvu je prišlo poročilo, da nemške marke ni več na denarnem trgu. Izginila je kakor ruski papirnati rubelj pred par leti. To pomeni, da nemški denar ni več priznan v inozemstvu in Nemčija se bo morala poslužiti tuje valute, če hoče kaj kupiti v tujini. V sedmih sedmih letih je papirnata marka padla od 43 na 145 milijonov za ameriški dolar.

ALI SO ŽELEZNICE ZGRAJENE LE S PRIVATNIMI SREDSTVI?

ODVETNIK DONALD R. RICHBERG PRAVI, DA NE!

Narod jim je daroval 245,000
štirjakihi milj sveta!

Chicago, Ill. — Donald R. Richberg, glavni pravni svetovalec narodne konference za ocenitev železniške vrednosti, je naslovil pismo na Davisa in predsednika Coolidge, v katerem obtožuje James O. Davisa "strupeno in nepošteno propagando" in vprašuje, ako ima Davis kot "javni uradni pravico, da nastopa kot opravičevalec privatnih interesov, ki so slabo vodili in oplenjavali transportni sistem?"

Pismo na Davisa je odgovor na izjavo, katere je Davis napravil dne 5. septembra, ko je govoril pred organizacijo International Railway General Foreman Association.

Richberg pravi v plam, odgovarjajoč Daviskim trditvi, da so privatni interesi dali denar, s katerim so bile zgrajene ameriške železnice:

"Zamislite, katere je narod daroval železnicam, presegajo 245,000 štirjakihi milj, obsemlje, ki je večje kot obsemlje teh dvanajst držav: Maine, New Hampshire, Vermont, Massachusetts, Connecticut, Rhode Island, New York, New Jersey, Pennsylvania, Maryland, Delaware in Virginia. Poleg tega obsemlja so darovale vlada, država, mesta in okraji na stotine milijonov dolarjev za zgradbo železnice. Še več, denar, ki je bil izvežen iz javnosti v podobi previsokih voznin in vložen v železniško lastnino kot nadzalek, znaša več milijard dolarjev."

Pismo na to nadaljuje na nekem mestu: "Zdaj imamo dve očitni vrednosti. Prvič, skupna kongresna poljedelska komisija je pronašla po sedanji tržni ceni, da so železnice vredne približno trinaest milijard dolarjev. Drugič, v letu 1920 je meddržavna trgovska komisija ocenila vrednost železnice, da se na njeni podlagi določi voznina, na osemnajst milijard in devet sto milijonov dolarjev. V letu 1921 je komisija poročala o vrednosti posameznih železnice, da so železnice vredne o (Dolge na 3. strani.)

ČLANI I. W. W. SO IZGUBILI BITKO NA SODIŠČU.

New York, N. Y. — Člani organizacije I. W. W. Richard Brazer, Peter Green, Joseph Graber, Don Sheridan in James Slovik so bili v vojnem času obsojeni vsak na dvajset let ječe. To se je zgodilo v letu 1918. Predsednik Harding jih je pomislil pogojno. Komaj so bili izpuščeni, so jih prijelo izseljeniške oblasti, da jih deportirajo. Viočili se pritožbo na sodišče, katero je pa zdaj sodišče zavrglo. Zvezni sodnik Manton je izjavil, da predsednikovo znižanje kazni ne podeljuje popolnega pomilovanja zaradi storjenih pregreškov.

Mexico Ville dobil 30 let zapora.

Mexico City, 14. sept. — Jesus Salas, ki je priznal, da je vodil tolpo, katere je ubila Francisco Villo in štiri njegove tovariše v zadnjem juliju, je bil včeraj obsojen na dvajset let ječe.

Jugoslavija je dala zadnjo besedo.

Iz Pariza poročajo, da je rekel Ninčič, da Jugoslavija ne dovoli Italiji ničesar več. Jugoslovanske oblasti čakajo, kaj stori Mussolini, ko poteče danes njegov ultimatum. Italijani imajo okrog Reke 18,000 mož, dočim je v Sušaku le 500 jugoslovanskih vojakov. Mussolini je obvestil Švico, da ne mara njenega raksojevanja glede Reke.

Mussolinijeva trma popušča.

Belgrad, 14. sept. — Italijanski poslanik je danes obvestil jugoslovansko vlado, da Mussolini želi, da se pogajanja radi Reke nadaljujejo. Vlada se ni zaključila ničesar, najbrž pa pristane na sveža pogajanja.

Paris, 14. sept. — Iz avtoritativnih virov se poroča, da bo Mussolini umaknil italijanske čete iz Baroa, kadar razglasi aneklacijo Reke. Italija prepusti osednje pristanišče Baroa in Sušak Jugoslaviji.

Bezbrižne vesti iz Belgrada.

Paris, 14. sept. — Diplomatične depeše se glase, da narašča razburjenost na Balkanu. Srbske čete se zbirajo na bolgarski meji valed vpada bolgarskih komitativov čez mejo.

Poročila iz Belgrada pravijo, da je spor med Italijo in Jugoslavijo radi Reke dosegel kritično točko. Jugoslovanski minister za zunanje stvari je baje rekel v nekem govoru:

"Jugoslavija je absolutno dala zadnjo besedo glede situacije na Reki in ne popusti Italiji ničesar več."

Jugoslavija se bo le branila.

Sušak, Jugoslavija, 14. sept. — Jugoslovanski oblasten se je poročilo poslati pismu poročevalca dikaške "Tribune" kljub mnogim oviram, ki jih stavlja nasprotujoče si vladne komisije in narodnotni na relikem teritoriju.

V mestu je mir. Velika večina hrvaškega prebivalstva mirno predaše nasilja in grožnje italijanske manjšine. Tukašnje jugoslovanske oblasti pravijo, da ne bo nobene oborožene akcije proti Italijanoma, če Mussolini anektira Reko, razen če italijanske čete napadejo Jugoslavo. Jugoslavija želi mir za vsako ceno in v skrajnem slučaju se bo le branila, ne bo pa napadla Italijanov, pa naj Mussolini naredi kar hoče.

18,000 Italijanov in 500 Jugoslovancev.

Jugoslavo imajo v Sušaku 500 vojakov-pešev in nobene artilerije, niti bojnih letal, na drugi strani pa imajo Italijani armado 18,000 mož s težkimi topovi, tanki, strojnimi in oklopnimi avtomobili vred. Resnično so pripravljeni na vojno.

Iz Belgrada so prišla navodila, da jugoslovanska posadka ne sme na noben način izstavi Italijanov in ne napasti, izvzemli se bo treba braniti lastno življenje.

Italija noče razsodišča.

Zeneva, Švica, 14. sept. — Italija je včeraj obvestila švicarsko vlado, da ne sprejme razsodišča v oseh predsednika Švice glede Reke.

Jugoslovanska delegacija je še (Dolge na 3. strani.)

OD MEHIŠKEGA ZALIVA DO CHICAGA.

Chicago, Ill. — Danes je došlo več kot petdeset avtomobilov v Chicago iz Gulfporta, Miss. Bila je dolga karavana avtomobilov, ki je napravila pot po novi cesti od Mehškega zaliva do Chicaga. To je zdaj najkrajša pot iz Chicaga do Mehškega zaliva. Karavana je sestavljena iz avtomobilskih klubov raznih mest. V Chicagu so avtomobile pričakovali odborniki avtomobilskih klubov in veliko ljudstva.

SNEG V ILLINOISU.

Chicago, Ill. — Prvi sneg v Illinoisu se je pokazal v Dixonu in Sterlingu. Ob reki Fox ali Lisleji reki je padla teška slana.

MUSSOLINI SE JE PO- DAL ANGLIJI.

Obljubil je, da izprazni Krk v dveh tednih. — Grki zdaj pravijo, da se Italijani sapleteni v jantanski umor.

GRČIJA SE JE HITRO SPRI- JAZNILA S TURKI.

Paris, 14. sept. — Mussolini je končno razjahal svojega velikega konja in sporočil svetu poslanikov, da izprazni Krk dne 27. septembra ne glede, če Grčija do tega časa ujame in usmrti morilce italijanske razmejitvene komisije ali ne. Poslaniški svet je sprejel Mussolinijev obljubo in dal pogoj, da mora Grška plačati Italiji višjo odškodnino, ako do dneva izpraznitve ne aretiria in kasnuje morilce, vendar pa odškodnina ne sme presežati vsote 50 milijonov lir, katere je naložena v švicarski državni banki.

Italija se je podala pod pritiskom Anglije, katere je zagrešila, da zavzame ostre korake, če Italijani v najkrajšem času ne zapuste Krfa. Italijanski poslanik, baron Avezzana, je na vse načine skušal preprečiti predlog Anglije. Mednarodni svet upošteva besedo Mussolinija, da bo Krk izprazen, toda angleški poslanik Creve je vtrajal, da mora Italija dati besedo črno na belom. Dalje je Avezzana zahteval, da se zviša odškodnina za slučaj, da Grki ne kasnujejo morilcev do 27. septembra, toda drugi poslaniki so bili mnenja, da bo Grčija dovolj kaznovana s tem, kar je še določeno.

Mednarodna preiskovalna komisija pride v soboto v Janino, kjer bo zaslišala vse priče glede umora Italijanov. Preiskava bo najbrž trajala osem dni in potem bo predložena poročilo poslaniškemu svetu.

Atene, Grčija, 14. sept. — Iz Janine je prišlo poročilo, da so bili Italijani sami sapleteni v umor svojih rojakov v razmejitveni komisiji. Dva odvidca, ki sta gledala napad, sta izpovedala, da so bili morilci oblečeni v albansko nošo in po umoru so pobegnili čez mejo v Albanijo.

Grška vlada se je podvzela, da hitro izvede vse točke lozanske pogodbe s Turčijo in si tako zagotovi prijateljstvo Turkov, predno bi prišlo do kakšnega večjega konflikta s Italijo. Kakor poročajo, vrne Grčija Turkom otoka Imbros in Tenedos ob ustju Dardanel. Aleksander Carapoulos, bivši minister zunanjih zadev in Venizelosov pristaš, je imenovan grški poslanikom v Angori. Diplomatična zveza med Grki in Turčijo je torej vpostavljen po mnogih letih.

KOLIKO JE ŠE VREDNA AME- RIŠKA TRGOVSKA MORNARICA?

Washington, D. C. — Združene države so potrošile v vojnem času za trgovsko brodogradnjo eno milijardo dolarjev. Zdaj pa izjavljajo, da je to trgovsko brodogradnjo vredno \$226,733,315 po mnenju strokovnjakov plovnega odboja. Nekateri drugi pa izjavljajo, da je zelo dvomljivo, da bi se ta denar dobil za trgovsko brodogradnjo.

VREME.

Chicago in okolice: V nedeljo nastalo in gorko. Južni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 50, najnižja 42. Bolneze leide ob 6:29, saide ob 7:01.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Ekopis na zahtev.

Narodna: Zedinjena država (Ivan Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 na tri mesece, in na inozemstvo \$8.00.

Naslov na vso, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2687-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v objavi n. pr. (Avgusta 31-23) poleg valoga imena na nepravilni pomeni da vam je s tem davcom potekla naročnina. Posvetite jo pravilno, da se vam ne ustevi list.

TEKSTILNI BARONI SE ŠE POSLUŽUJEJO STRAHOVALNE TAKTIKE.

Highland Park Manufacturing kompanija v Severni Karolini skuša s terorizmom oplašiti delavce, da se ne pridružijo strokovni organizaciji tekstilnih delavcev. Pri tem divjanju proti probujanju delavstva se poslužuje ravnotako brutalnih in nečloveških metod, kot tekstilni baroni v severnih državah, kateri so bili prepričani, da s terorizmom vstrahujejo delavce, ki so pričeli vstopati v delavsko strokovno organizacijo. Kompanija odpušča delavce, obenem jim pa zapove, da morajo iz kompanijskih hiš, ako so delavni za svojo strokovno organizacijo.

Poleti je bilo odpuščenih štirinajst delavcev in delavk. Med temi žrtvami je delavec William Young. Delal je štiri in trideset let za kompanijo. Prišel je delati v tovarni, ko je bil star devet let. Nikdar v svojem življenju ni hodil v šolo, ker je moral v zgodnji mladosti že garati za tekstilne barone. Zdaj je že v letih, njegova moč ni več tako velika, kot je bila v njegovi mladosti in tekstilni baroni so ga posadili na cesto, da gre s trebuhom za kruhom, ker se je drznil pridružiti delavski strokovni organizaciji brez dovoljenja tekstilnih baronov. Poleg njega je bila odpuščena delavka, ki dela že dvajset let v tovarni in je bila edina podpora osi veli in obdvojni materi.

Kompanija ima uvedene še prave suženjske razmere. Ako je na pr. odpuščen uslužbenec, ki živi v kompanijski hiši, tedaj so odpuščeni val drugi člani družine z njim vred, ker je dovoljeno le uslužbencem stanovati v kompanijskih hišah. Kako natančno se ravna kompanija po tem tlačanskem pravilu, ki ga je samovoljno po vzoru avtokratov usakotalila, priča doživljaj Annie Langleyjeve, ki je delala sedem let za kompanijo. Pridružila se je delavski strokovni organizaciji in kompanija ji je odpovedala delo. Odpuščena pa ni bila le sama, ampak odpoved je dobila tudi njena mati.

Proti taki industrijski avtokraciji pomaga edino le delavska strokovna organizacija. Kompanija bo odpuščala delavce po svoji volji, dokler se ne bodo delavci organizirali in postali tako močni, da bodo kompaniji prepovedali tako postopanje z njimi. Dokler se delavci ne organizirajo, lahko kompanija postopa z njimi po avtokratu, njene želje so povelja delavcem. Kompanijski avtokraciji se lahko delavci le tedaj postavijo po robu, ako so združeni. Tako združenje delavcev se izvrši v delavski strokovni organizaciji. In za to je delavska strokovna organizacija za delavce potrebna, da se oproste industrijske avtokracije.

DRAMA V SLUŽBI CERKVE.

Bili so časi, ko so duhovni raz lece grmeli, da bodo ljudje pogubljeni, ki pohajajo na plesišča in v gledališča. Proglašali so plesišča in gledališča za satanovo iznajdbo, s katero lovi človeške duše. Ljudje se niso brigali za taka svarila in pohajali so na plesišča in gledališča. Hrib ni hotel priti k Mahomedu in tako je moral Mahomed k hribu.

Nekateri duhovni so kmalu spoznali, da sta ples in drama dober vir dohodkov za cerkev. Zgradili so pod cerkvami dvorane, v katerih se je ravno tako plesalo, kot v dvoranh, katere lastujejo posvetni ljudje. Na to so prišle kinematografske predstave in majhne gledališke predstave iz cerkvenega življenja.

Po najnovejših vesteh to več ne zadostuje. V Chicagu postoji zdaj dramatična šola, v kateri se veščajo in uče ljudje za verske drame. Kurz traja samo dva tedna. In predstojnica te šole izjavlja, da so se vpisali v šolo štirje duhovni. Med njimi je eden baptist, drugi metodist in tretji je presbiterijaneec. V šolo zahaja tudi žena nekega duhovna in štiri katoliške nune.

Gledališče in plesišče nista zdaj več satanova iznajdba, ako sodimo cerkvene nauke po delih onih, ki jih uče. Kajti Krist sam je dejal: "Po njih delih jih boste spoznali." In kaj pa sta gledališče in plesišče, ako nista več satanova iznajdba?

Pametni ljudje so že zdavnaj spoznali, da plesišče služi za zabavo in razvedrilo, gledališče pa služi duševnemu razvedrilo in izobrazbi.

Ako se plesi in gledališke predstave vrše v cerkveni dvorani, imajo še drug namen. Cerkev napolniti z obiskovalci. V cerkvenih krogih služijo gledališke predstave in plesišča tudi v reklamne svrhe.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosveta.

Livingston, Ill. — Malo odgovora doplenika v št. 205 s dne 31. avgusta; da ne bo slovenska javnost mislila, da je Livingston res tako naseljenška naselbina, kakor piše dopisovalec.

V mestni odbor smo izvolili najbolj napredna moše, kar se jih more dobiti v naši naselbini, ki so tudi dobili veliko večino glasov nad nasprotnimi kandidati. Akoravno so se nasprotniki na vso moč trudili, da bi smagali naseljenški kandidati, so propadli s manjšino.

Resnica je, da ni mogoče izvoliti pri mestni kakov pri nobeni drugi upravi odbora, ki bi vsem ustresal, posebno ne takim, ki so za vsako stranko, držijo pa se nobene. Taki ljudje skoraj gotovo ne razumejo, kaj je prava prav stranka. Nekoč je agitator vprašal omenjenega dopisovalca, da li hoče pristopiti k Delavski stranki, a on ga je odločno zavrnil, da je ta preveč radikalna, kakor je tudi Farnarsko-delavska stranka. Katero stranko sploh odobrava?

Celo radi oči kritična dopisovalec odbornike. Da, če jih bo imel on toliko pot kape kot kak odbornik s očali, mu bo njegova stranka, če kdaj pride v mestni odbor, kupila še lepše. — Dopisovalec pravi, da se ni videl tako umazanega mesta kot je to. Pri tem pa hvali Oglesby, kjer je njegov dom. Zakaj ne gre tja. Noben pameten človek bi ne maral stanovati v tako umazanem mestu, ako ima v drugem lepšem lepi dom.

Dobro vemo, zakaj se dopisovalec čuti tako razslavljenega. Saj bi vsak rajše sedel na "diplojnu" na stolčku in pisal številke na črke, kot pa premetaval kamenje dol v rovu. S avinčnikom se ne obrežejo prsti, s kamenjem pa hitro.

Ako šeli še kaj več pojasnila, smo drage volje na razpolago. Pisano v navzočnosti livingstonskega mestnega odbora. — Joe Widmar.

Trinidad, Colo. — Ta dopis naj služi rojakom, ki so člani 15. distrikta rudarske organizacije, malo v premišljevanje, da bodo pri prihodnjih volitvah vedeli, koga volijo, ali pa se vsaj malo pobigali poizvedeti, kdo so moške, katerih imena so na glasovnici in kaka je njih preteklost.

O nekem takem kandidatu, ki bi bil rad na vodilnem mestu v odboru 15. distrikta rudarske organizacije je v spodaj zapisekani izjavi vsaj malo ljudi, ki posvetijo v njegovo preteklost v temnih časih leta 1910. Prizadet rudar, ki mu je na tem, da ne pridejo kakšni kompanijski pretepadni na vodilna mesta našega distrikta je dal sledečo zapisekano izjavo:

"Država Colorado, okraj Pueblo.

"Andrej Colnar, državljani iz Puebla v Coloradu a tem prisegam, da je resnična izjava:

"Da me je leta 1910 Bert McGuire, strelec iz Rugbyja, Colorado, pobil in skoraj do smrti poškodoval s puško. Od tedaj, ko sem bil na tak način poškodovan, sem bil nazmožen podpirati leno in pet otrok. Frank Colnar, moj brat ki zdaj živi v Bear Creeku, Mont., je bil temu priča. — Andrej Colnar."

Da je ta izjava rojaka Andreja Colnarja resnična, potrjuje javni notar C. Van Eaton, kot sledi: "Priča se je pred menoj podpisala dne 22. decembra 1921 in potrjeno je bilo s pečatom istega dne. Dovoljenje za zapisekano izjavo 18. novembra 1925. — Thelma C. Van Eaton, javni notar."

Gornje je kopija zapisekane Andreja Colnarja, ki pokazuje značaj moša, kateri se zdaj dela za predsednika 15. okrožja organizacije. Nominacije za uradnike so prišle in priporočljivo je za člane 15. distrikta, da so pasivni pri izbiranju njih bodočih uradnikov. Ni dvoma, da bi ne imeli v svojih vrstah moš, ki bi ne bili zmogni prevzeti vodilnih mest, da bi ne imeli skukenj in poguma dovolj, da služijo koristim svojega članstva in organizacije rudarjev 15. distrikta.

R. F. Robinson, ki je kandidiral za urad pri okrožju organizacije, ni bil v rudniku od 13. decembra 1921. Bilo mu je nemogoče dobiti delo v rudniku radi njegovega neomazanega stališča proti zniževanju plač. Žrtv je postal političnih svijačev in v gibanju rudarjev zato, ker se je potoval za koristi rudarjev. Postal je torej lahko vodja rudarjev tega distrikta, samo če bi ga rudarji pri volitvah podpirali. Ni dvoma, da bi ne bil zmogel vodstva v okrožju distrikta rudarske organizacije. Vpostavimo svoj distrikt s izvoljenjem dobrih odbornikov.

Robinson živi zdaj v Trinidadu, Colo., in ako si želite z njim dopisovati, ga najdete na naslovu št. 212 Beech Str.

Dasi je bil izven rudnika že nekaj let, bil je vedno aktiven v zadevah organizacije in vedno pripravljen nasvetovati v perečih zadevah v prid organizaciji.

Rojaki, glejte, koga boste volili. Bodite previdni v izbiranju odbornikov organizacije in ne pustite, da bi prišli na vodilna mesta kakšni izdajci ali pripadniki premogarskih družb, ki so se s svojim početjem pokarali, da jim je organizacija mar kot lanskemu sneg, temveč jim je samo to, kako bi lahko na svijačen način prišli do odličnih mest, kjer bi potem bogatili in uganjali nedopustna početja. — Narodnik.

SLIKE IZ NASELBIN.

Buxton, Iowa. — Tu je od dva do tri dni dela na teden, zaslužke ni velikega. Sploh je tako, da bi v teh dneh morali kopati dolarje in ne premoaga, če posebno kdor ima veliko družino.

Namanzam o neorči, ki je sedela rojaka in člana društva "Valvazor", št. 163 brata Johna Palčiča iz Rexfielda, Ia. Zbolela sta mu dva sina, 10 in 12 letna; za legarjem in po tritedenski boleznici je za vedno zaspal 12 letni Daniel. Umrl je dne 15. julija ob eni urojutraj in pokopali smo ga 16. julija ob desetih na katoliškem pokopališču v Lovlilji, Ia.

Kako je rojak in naš član priljubljen pri drugorodnih je prišel spravod ranjkega sina Danila od hiše žalosti na pokopališče. Po tukajšnjem časopisu sem brala, da toliko ljudi še ni bilo na spravodnem iz Rexfielda.

V imenu brata Johna Palčiča se iskreno zahvaljujem za darovane vence in ovetlice ranjkemu Danielu. Hvala bratu Louisu Palčiču in soprogi, Johnu Turšiču in soprogi, Franku Šapuder in soprogi, Feliku Raspočniku in soprogi, družini Kočvar in Kristof se ovetlice in udeležbo pogreba. Naj mi oprostijo, če je še kdo, ki ga ni imenovan. Lepa hvala vsem, ki so tolažili prizadete ob uri žalosti.

Res žalosten pogled se je nudil ko smo prišli v hišo žalosti. Eden je ležal na mrtvaškem odru, drugi pa v postelji ter vprašujoč zri skorzi okno, kaj to pomeni, da je v hiši toliko ljudi, ker mu niso smeli povedati, da mu je brat Daniel umrl, čeravno je spraveval: "Ata, kje je Daniel, kam je šel?" Pravili so mu, da je šel k stricu in revček je tožil: "Kdaj bom pa jaz šel, tudi jaz bi rajš šel tja." Pa so ga tolažili: "Saj boš šel, ko ozdraviš."

No, pa njemu ni bilo treba iti k tistemu "stricu" kot je šel Daniel, Viktor je počasi okrevl po dvamesečni bolezni.

Ker je bil brat v tako veliki izgubi, mu je članstvo društva "Valvazor" malo pomagalo s društvenim assessmentom. Lepa hvala, bratje.

Nismo pozabili še tega pogreba, še smo šli, da je dne 23. avgusta umrla devet mesecev stara hčerka rojaka Ernesta Kovačiča, tudi člana društva "Valvazor", št. 163. Pokopali smo jo 26. avgusta na Oak View pokopališču.

Društvo "Valvazor" izreka iskreno sožalje obema družinama — Helena Kristof.

JAPONEKI POMOŽNI FOND RASTE.

Washington, D. C. — Japonski pomožni fond je do četrtka večera narasel na \$6,285,000.

Po vesteh iz Tokija in Osa ke je pomožna akcija v potresni con zelo dobro organizirana. Enajst ameriških rušilec je pred Jekohamo. Osa ke je polna beguncev. Velika nadloga za begunce so roparji, ki so se pojavili v velikem številu med nesrečniki in operirajo pri belem dnevu valje vojnemu stanju. Banditi se že izvršili na stotine umorov; tudi inosemce ne priznajo.

Študije astronomov pri zadnjem solnčnem mrku.

(Po prof. E. L. Larkinu, ravnatelju observatorija na gori Lowe v Kaliforniji.)

(Konec.)

Mesec meri v premeru 2,160 milj, torej je solnčni diameter skoraj ravno za štiristokrat večji. Solnce je 390 krat oddaljenejšo od zemlje kakor mesec po povprečni oddaljenosti, to je aprila in oktobra, ko je oddaljeno približno 92,897,416 milj.

Hitrost poleta zemlje okoli solnce je pri periheliju 18,82, došim je pri apheliju 16,1903. Na sekundo pa napravi razdaljo 18,4927 milje. Ako je razdalja zemlje od solnce različna, tedaj je posledica, da se nam zdi solnce včasih manjše. Za koliko se zdi večje je lahko razmeriti precej natančno ob raznih letnih časih, ko deloma ali popolnoma mrkne solnce in skrije za mesec.

Mesec od nahaaja med solncem in zemljo in pri mrknjenju solnce odbije nekoliko, več ali vse solnčne šarke, mesto katerih pada na zemljo senca.

Tudi mesec sam na sebi je obkrožen pri priliki zadnjega solnčnega mrka nase precej posredno matematično. Njega polet okoli zemlje je dokaj zanimiv in zaniman, kar upajo astronomi, da bodo razrešili na podlagi zaključkov iz zadnjega opazovanja mrka.

Naša zemlja ni popolna kroglica, temveč bolj nekaj elipsoida, katere premer na ekvatorju je 7,926,678 milje, polarni premer pa je za spominjanje krajši, in meri 7,899,984 milje. Tudi oblika zemlje služi matematikom za preračunavanje velikosti mesečeve sence in njega oblike, poleg tega pa širino poti, katere naredi senca med mrkom preko naše zemlje.

Silno izpopolnjeni so znanstveni instrumenti, s katerimi se opazovalci solnčni mrk v južni Kaliforniji in Mehiki. Da bi prišli nazaj Kopernik, Galileo, Kepler, Newton, Bessel, Halley, Flamsteed, Hersel in vsi drugi učenjaki, ki so delali na polju svedo-manstva, to bi strmel!

Kako bi Newton občudoval gigantni interferometer in kolo-salni spektroheliograf v največji opazovalnici na svetu na gori Wilson v južni Kaliforniji! Milijoni so investirani v znanstvene instrumente. In zakaj vse to? Zato, da bo učenjakom mogoče odgovoriti a stavljenja vprašanja o zakonih narave in še dalje dognavati, odkod njene krasote, katerih je še mnogo znanih.

Pri opazovanju so svedogledi na otokih San Clemente in Santa Catalina ob kalifornijskem obrežju, v San Diegu, Los Angelesu, Ensenadi, Mehiki, ter po drugih mestih pripravili še precej časa pred mrkom cementna tla na opazovaliških, kamor so postavili svoje instrumente.

Med trinitutnim mrkom so se vršila najtočnejša opazovanja in zapisovanja, kar je še do danes znanih. Na eni postaji so fotografirali orjaške izraske in konice, ki mole iz solnčnega kroga. Druga postaja je imela večjo nalogo da fotografira čudne pojave, katerih elementi se niso bili najdeni na zemlji.

Neka druga postaja je opazovala s vso skrbnostjo hipotetični planet med Merkurjem in solncem.

Posebna postaja je bila določena za to, da je fotografirala v širokem obroču okoli solnce vse zvezde z Venero vred.

Tudi za to je bila določena neka postaja, da je fotografirala predmete, s katerimi se bo dalo dognati padanje solnčnih žarkov. Pri isti postaji je bil Einstein s svojimi teorijami ter drugi matematični.

Toda vsa ta opazovanja se malenkostna v primeri z opazovanjem in fotografiranjem veličastne korone okoli solnce. Helij so spektroskopi videli na solnu trideset let prej, kakor je bil najden na zemlji. Toda mojstri Newcomb, Harkness, Eastman in astronom Charles A. Young iz Princetona so videli s pomočjo kugal leta 1869 neko posebno zeleno črto v krogu korone.

Pri vseh solnčnih mrkih od zgodovinskega mrka dne 7. avgusta 1869 so skušali ugotoviti kaj novega, ali opazovanja so bila veličastna ponovljena. Največ so se valikdar bavili s preučevanjem korone okoli solnce.

Nekoč, ko sem bil mlad deček sem opazoval solnčni mrk s košč.

kom zakajenega stekla, ki ga pa nisem rabil več, ko je bil mrk popoln in tedaj sem videl krasen predmet, čudovito veličastno nadnaravnih barv solnčne korone.

V koroni se mešajo najčudovitejši in popolne barve mavrice. Ona črta v koroni, ki sta jo videli Harkness in Eastman v letu 1869 je bila zelena. Na podlagi opazovanj solnčnega mrka leta 1869 je Harkness izjavil:

"Korona je silno razredčena sama sebe razsvetljujoča atmosfera, ki obkroža solnce, in najbrže sestavljena iz pare in železa. V sredju te atmosfere, kjer je rdeča barva in je nad površino solnce sto tisoč milj, je temperatura 4,500 Fahrenheit, to je vročina, pod katero se že železo topi in izhlapeva.

Poglejmo še malo moderne astronomske instrumente, ki so jih rabili pri opazovanju popolnega mrka dne 10. septembra v Kaliforniji in Mehiki in ki so rešili mnogo zagonetk čudežnega solnce. Glavni instrumenti za opazovanje so:

Teleskop. — Dve orjaški cesti obrnjeni proti nebu z dvema očali.

Spektroskop. — To je najpomnejši instrument, produkt človeške uma in mišljenja, ki se sestoji iz prizme ali številnih prizem čistega stekla. V spektroskopu je vse polno svetlobnih barv, katere prihajajo v instrument od solnce v beli barvi. V prizmah se razsvetlujejo in prehajajo v šarkovnih progah na slednjo ploščo, skoki katero je mogoče videti predmet. Prizma v taki sestavi je krasnejša kot sestavina dijamantov in služi astronomom kot "abecednik".

Telespektroskop je kombinacija spektroskopa in teleskopa, največji instrument na svetu za opazovanje na gori Wilson blizu Pasadena v Kaliforniji. V njem je ogromno kukalo 100 palcev v premeru, s pomočjo katerega je mogoče opazovati nebesna telesa, oddaljena na kvadrilijone milj.

Tele-kamera je sestavina teleskopa in na poseben način priljubljenega fotografičnega aparata s najbistrajšimi pločami. To je rekord kombinacij in služi za fotografiranje solnce. Z njim je mogoče fotografirati silne izbruhe lave na solnce, cilalone ognja in plinskih razstrelb. Imenujejo ga tudi "spektroheliograf". Z njim tudi opazujejo "rimake ce-sto".

Spektro-radiograf. — Ta instrument neizmerno poveča solnce na kvadrilijone milj deleč, ki jih prosto oko ne more opaziti in bi bila tudi neznana brez tega radijskega aparata.

Čokolat je velikanako zrcalo, katerega uporabljajo le pri velikih opazovalnih fotografiranjih.

Spektrometri so instrumenti, ki služijo za izmerjenje obsebnosti luči. To je izmeniten ločevalec luči in raznih solnčnih v vsemirju.

Interferometer je pa največji, kar je bilo kdaj izdelan. Sedem na goro Wilson v opazovalnici pri Pasadena in videl te čudeže našega veka. Interferometer meri razliko med svetlobnimi valovi. S pomočjo njega je mogoče izmeriti obseg najoddaljenejših solne. Z njim so izmerili svetlo Betelgeuse, da ima v premeru 270,000,000 milj in Antares, da ima 400,000,000 milj, doim nalo "akromno" solnce meri v premeru samo 864,392 milj.

Znanstveniki, ki so se posluževali vseh teh ogromnih in izpopolnjenih priprav pri zadnjem opazovanju mrka, bodo imeli sestane, na katerem bodo razmotrili in slednjišji podali zaključke. Konvencija Ameriških znanstvenikov za prospeh vede se bo vršila med 17. in 20. septembrom.

Astronomi in znanstveniki vsa sveta bodo prisostvovali pri tej konvenciji, ki se bo vršila na univerzi južne Kalifornije. Med njimi je tudi Mars Baumgart iz Clarkovega observatorija, ki je izdelal slike za kinogledila s pomočjo svojih najboljših kugal in bodo na ta način kasali solnčni mrk v gledališčih, kakor noga so videli svedogledi.

VOLK USTRELJEN V CHICAGO.

Chicago, Ill. — Roy Lamphere je ustrelil velikega prerjiskega volka pod sprednjim mostovom svoje hiše. O volku sodijo, da je pripeljal v mesto v pramen železniškem tovornem vozu.

Joilet, Ill. — Farnarji v Oesterjevem mestnem okrožju so spredili gonjo na volkove, ki so podavili še veliko perutnine in napravili še drugo škodo.

iz delavskega sveta.

(Federated Press.)

Nova merda plinarikov delavcev v Chicagu.

Chicago, Ill. — Na podlagi kompromisa, katerega so sklenili voditelji unije plinarikov delavcev na petletni skupni seji, je bila merda delavcev povišana za osem odstotkov. Najnižje plačani delavci, ki so doslej imeli \$3.57 na dan, imajo zdaj \$4.15; najvišje plačani delavci, ki so imeli 72 centov na ur, imajo zdaj 78 centov.

Sodna prepoved v St. Louisu.

St. Louis, Mo. — Sodnik Mix je danes prepovedal uniji kleparikov delavcev piketirati v bližini kovinarske delavnice, v kateri je štrajk že od 1. julija. Stavkarji, katerih 275 — večini 50 let — zahtevajo 10 odstotkov povišanja. Kompanija je ponudila pet odstotkov, kar so delavci odklonili. Predstavko so delavci imeli povprečno \$25 na teden.

Skandalozno lakotičanje šumarjev.

New Orleans, La. — Delavci v louisianskih šumarskih kempah plačujejo danes po \$1.20 za deset ur dela.

Zamoriki tesarji se organizirajo.

New Orleans, La. — Tukanjski zamoriki tesarji so se organizirali in sklenili zahtevati \$1.00 na uro. Belopoltni tesarji so stavkali pred osmimi tedni in izvajali dolar na uro in zaprtje delavnice.

Stavka v prid političnim jetnikom.

Seattle, Wash. — V državi Washington in Oregon je izbruhnila stavka šumarjev in farmarskih delavcev, ki so člani I. W. W. Stavka, se vrši edino za namenom, izdati oprostitve političnim jetnikom. Okrog 10.000 delavcev je na štrajku in vse šumarske kempe po državi. Organizacija I. W. W. podpira stavko.

Zborovanje mehličkih delavcev.

Mexico City. — Letna konvencija Mehličke delavske zveze pride 17. septembra v Guadalajara. Trajaja bo okrog deset dni.

Stavka tekstilnih delavcev se nadaljuje.

Norwalk, Conn. — Stavka tekstilnih delavcev proti znižanju medse se nadaljuje.

Razne vesti.

MORNARICA SE NE MORE VPORABITI V VOJNI PROTI ŽGANJU.

Tako je justični tajnik obvestil predsednika.

Washington, D. C. — Predsednik nima pravice uporabiti mornarice za izveditev prohibicije, dokler ne nastane potreba za tako akcijo, toda sedanja potreba ni taka.

Tako mnenje je predložil justični tajnik Daugherty predsedniku, da odgovori na vprašanje, ki ga je zastavil še pokojni predsednik Harding.

Ta izjava pomeni, da se nahaja vlada v taki poziciji, v kakršni je bila pred več meseci.

Prohibicionisti so trkali na vladna vrata in zahtevali, da se mornarica uporabi za preprečevanje uvažanja žganja na hitopasni način v Združene države. Izjava justičnega tajnika pomeni, da se poostri boj med prohibicionisti in onimi elementi, ki so za izdelavanje in prodajo lahkega vina in piva. Daugherty namiguje, da ima kongres moč po ustavi, da pooblasti predsednika, da se posluži mornarice za potlačevanje hitopasnih kupčij z žganjem. Vodičljivi protialkoholne lige bodo napeli vse sile, da se to vprašanje zaneša v kongres.

Daugherty pravi, da po njegovem mnenju ni kongres dovolil denarja, da se mornarica uporabi proti hitopasem, ki uvažajo žganje v Združene države. Zgodilo se je samo enkrat v zgodovini Združenih držav, da je kongres dovolil v mirnem času, da se mornarica uporabi, da se izvedejo kazenske postave. Takrat se je šlo za preprečevanje uvažanja žganja v Združene države.

Justični tajnik meni, da se le takrat predsednik posluži mornarice in armade v mirnem času za izvedenje kriminalnega zakona, ako gre proti zbiranju oseb na nepostaven način ali v panta proti oblastim Združenih držav in se sli predsedniku nepraktično, da navadnim potom izvede postave. Daugherty nadaljuje, da potreba za uporabo mornarice in ar-

made ne nastane, dokler lahko sodišča in vladni civilni departamenti funkcionirajo in izvajajo postave.

KONVENCIJA ILLINOISKE DELAVSKE FEDERACIJE.

Gompersov pobočnik je prisel ukaz, da mora biti resolucija za amalgamacijo poročena.

Decatur, Ill. — Skoro ves dan v četrti je trajala debata o amalgamaciji, strokovnih unij. Na dnevnem redu je bila resolucija, katero je predložil W. Z. Foster, delegat unije cestnočezmških nametencev v Chicagu; v prid reorganiziranja unij po industrijah. Cila delegacija rudarskih unij in mnogo drugih delegatov je podpiralo resolucijo, katere je že bila sprejeta v osemnajstih državah.

Matthew Woll, podpredsednik Ameriške delavske federacije in prijatelj Gompersov, je vodil opozicijo proti resoluciji. Woll je slišito napadal Fosterja, kakor da je on edini, ki se zanima za amalgamacijo. Dejal je, da Foster "prejema denar iz Moskve in da je njegova kampanja za industrijsko unijo namenjena uničenju Ameriške delavske federacije." Dalje je grmel, da Fosterjeva stranka deluje za razcepiljenje delavcev, strmoglavljenje ameriške vlade in uvedbo sovjetov.

Foster je pred koncem debate naznanil, da bo odgovoril Wollu na prihodnji seji. Glasovanje o amalgamacijski resoluciji je bilo odloženo za naslednji dan. Pred zaključkom se je bilo sklenjeno, da se prihodnja konvencija Illinoiske federacije vrši v Peoriji.

LAJNJI OLANKI SO PO VZROČILI RAZBURJENJE MED RUDARJI.

Farrington izjavlja, da je vse skupaj "prokleta laž."

Springfield, Ill. — Frank Farrington, predsednik 12. distrikta rudarske organizacije, komentira serijo člankov v interesu ofitijelne družine rudarske organizacije, da je vse skupaj "prokleta laž". Po izjavi Farringtona je vse slaganje, kar se v teh serijah, priobčenih s sankcijo predsednika rudarske organizacije Lewisa nanaša na nemire v Herrinu leta 1922 dne 22. junija, ko člankar pravi, da je te nemire povzročilo sedem in šestdeset tujcemskih rudarjev.

Illinoiski rudarji so lani v jeseni soglasno glasovali, da se razpiše izreden ascesment za obrambo obtoženih rudarjev, ker je Illinoiska trgovska zbornica spravila skupaj petdeset tisoč dolarjev, da se obsodijo uniki rudarji. Rudarje je podpirala tudi Illinoiska farmarska delavska stranka in podpirale so jih tudi druge delavske organizacije. Vse obtoženci so bili oproščeni pred sodiščem. Večina njih so bili jenkiji z dolgo vrsto prednikov.

Rudarji so tukaj silno razburjeni, da je Lewis dovolil svojem člankarju priobčiti tako neresnico o nemirih v Herrinu, ko je poročilo, ki pravi, da so krivi podjetniki, rudarji in občina, izjavila, da so podjetniki pripravljali tla za krvoprelitje, ker je bilo importiranje privatnim stražnikom in stavkocem dovoljeno streljati, akotudi niso bili provocirani; Poročilo ravnotako pravi, da niso bili komunisti v nobeni zvezi z nemiri.

Radek poroča o moči komunistov.

Kopenhagen. — V nekem danskem listu je izšel intervju s Karlom Radekom, ruskim sovjetskim voditeljem. Na vprašanje, če komunistično gibanje napreduje, je Radek odgovoril sledeče: "V Rusiji ima naša stranka pol milijona dobrih članov. Na Finskem imamo 26 poslanecv v parlamentu in kontrolo v delavskih organizacijah. Na Poljskem smo smagali pri zadnjih volitvah. V Čehoslovakiiji je 250.000 organiziranih komunistov in pri zadnjih volitvah smo dobili 44 odstotkov vseh glasov. Večina delavcev na Norveškem pripada komunistični stranki. V Franciji imamo 80.000 članov in naš list "L'Humanite" se tiska v 200.000 izstih, dočim imajo socialisti le 8000 članov. V Bolgariji vladajo komunisti v delavski stranki. V Italiji imamo 500.000 članov, na Angliškem pa samo 100.000, toda naš vpliv v Delavski stranki je velik in v njihovi zbornici sta dva komunisti. V Ameriki smo slabi, močni pa smo v Južni Ameriki, Kitajski in

na Japonakem. Najlažje stojimo na Švedskem, Danskem in v Belgiji. V Nemčiji imamo 400.000 članov.

V letih 1913-19 je bil začetek svetovne revolucije, toda bila je slabo organizirana. Po mojem mnenju bo svetovna revolucija izvršena v dvajsetih letih. Ko je Marks rekel, da se svetovna revolucija začne v Ameriki, je bil v krivem; ravno narobe bo: revolucija se šele zavrh v Ameriki. Nikjer nista buržoazija in kapitalizem take močna kakor v Ameriki.

V Rusiji še ni komunizma, toda to je naš cilj. Ruska revolucija ni tirjala toliko življenj kolikor je kapitalizem v svetovni vojni, doslej pa je več kakor kapitalisti s svojo vojno, v kateri so žrtvovali deset milijonov življenj. Danes smo v Rusiji desetkrat močnejši kot smo bili lani. Imamo šelezo, jeklo, premog in železnice, smo bogati in močni, zato bomo nevdržno korakali po vsem svetu.

NEKAJ NI OMENILA PREKO GOVA KOMISIJA.

(Nadaljevanje s prve strani.) Je v tem času pomnila le za sedem odstotkov, lastninska desetina pa za pet in trideset odstotkov. Stephen Girard je plačal v letu 1830 za to posestvo manj kot dve sto tisoč dolarjev, posestvo je pa prineslo na lastninskih desetini še na sto in sto milijonov dolarjev dobička.

Ta moderna lastninska desetina je zelo podobna desetini, katero so nekdanj plačevali tlačani graščaku, lastniku zemlje. Od vsake tone nakopane premoga gre določen delež posestniku, dasiravno ni treba posestniku enkrat stegniti mezinca, da se producira premog. To je ravno tako kot v srednjem veku. Graščaku ni bilo treba obdelovati polja, obdelovali so ga kmetje, od pridelkov je pa graščak le prejel svoj delež.

Za javnost je dobro, da izve, da še danes obstoje taki moderni fidejkomisi, ki so jih ustvarili kmetijski veleposestniki za svoje potomce.

ALI SO ŽELEZNIČARJE EGRAJE NE SAMO S PRIVATNIMI SREDEVI?

(Nadaljevanje s prve strani.) Koli dva in šestdeset odstotkov železniških delnic in obveznic po par.

"Vaš namig, da bi se krčila narodna ustava in državne ustave, ako se železnice ne dovolijo plačevati dividend od zvoedenih delnic, ignorira fakt, da ustava šest in dvajset držav prepoveduje povišati na iznajdljiv način železniške vrednostne papirje, tako, da ni samo prepovedano izplačevati dobiček na zvoedenih delnicah in obveznic, ampak so tudi take delnice in obveznice protizakonite in neveljavne.

"Vi dozdavno sugestirate, ako železnica izda delnice ali obveznice, ki ne predstavljajo vloženega kapitala in so te delnice prodane takozvanim nedolžnim vlagateljem, tedaj imajo oni pravico, da se mora obveznica, napadno predstavljajoča tisoč dolarjev, sprejeti po pravi vrednosti in lastniku se mora dovoliti, da pobere njene obresti.

JUGOSLAVIJA JE DALA KADNJO BESEDO.

(Nadaljevanje s prve strani.) naznanila, da apela na Ligo narodov radi reške afere ne bo, torej ostane le še direktno pogajanje med vlada v Rimu in Beogradu. Delegatje Lige narodov so vzemirjeni valed Italijansko-jugoslovanske krize. Jugoslovanski delegat je dejal, da je 15. septembra kritičen dan za Jugoslavijo.

Krogi Lige narodov nimajo nobenih pravih informacij, kaj mihi storiti Italija, ko poteče njen ultimatum glede Reke; ni se nje, kaj je Jugoslavija odgovorila in če je sploh kaj odgovorila do danes. Prejšnjih poročilih, ki pa niso uradno potrjena, namerava Mussolini razglasiti anekscijo Reke k Italiji kakor hitro jutri poteče njegov ultimatum.

Italijani v Ženevi gravijo, da ne bo nič. Oni tajje, da je bil poslan ultimatum v Beograd in izjavljajo, da Jugoslavija lahko dobi še več časa, če hoče, za pogajanja. Jugoslavija bo jutri registrirala rapalsko pogodbo v glavnem uradu Lige narodov.

Peter Pajzljovi doživljaji.

Willow Springs, datum poštnega pečata.

"Govorite! Kaj ste pozabili povedati?" je silila Zelenčeva in njen obraz je zažarel v radovednosti.

"Bom še povedal. Počakaj, da pride natak, kdo ve, ako ne razume našega jezika," je mojster Skaza miril Zelenčevu.

Naslonil je glavo v dlan in nekaj razmišljal.

Prišel je natak in postavil naročene reči na mizo. Hotel je oditi, mojster Skaza ga je potegnil za rokav in rekel: "Počakajte, račun."

Natak je vzel malemarno bločno knjičico iz šepa, nekaj je napisal in položil listek pred Skazo, ki ga je nekak časa ogledoval, na to je segel v šep in plačal račun. Porinil je natakju desetico kot napitnino, ki se mu je sanjo lepo zahvalil.

"Vidite gospa, zadeva je važna, o kateri mislim sedaj govoriti. Za to mi morate obljubiti molččnost. Ako naš premilostljivi nadškof Ustice izve, da sem vam zaupal to tajnost, tedaj gorje meni. Zgodilo se bo s menoj kot s Melnarjevim Tonetom. Ali mi obljubite, da boste molčali?"

"Bom," je z povdorkom odgovorila Zelenčeva.

"Vidite gospa, ravnam potem se malo dosele. Kdor hoče svoje ga nasprotnika zadeti, ga mora prijeti na svijačen način in takrat ko se najmanj nadeja napada. To pa ni lahka reš. Ako ne moreš nasprotnika prijeti od sunaj, ga priimi od smotraj. Vrtati je treba od smotraj, da raspadejo nasprotnikove vrste..."

"Zakaj mi pa to pripovedujete, to ni nič važnega," mu je Zelenčeva nestrpno segla v besedo.

"Nič važnega, pravite gospa?" je naglasil mojster Skaza in na to nadaljeval: "Ako se vam razlaganje taktike ne sdi važno, tedaj ne bodete razumeli važnosti tega, kar sem vam mislil povedati."

Zelenčeva se je bala, da ji ne bo zaupal tajnosti, po kateri je koprnela, in segla mu je hitro zopet v besedo. "Mislim nsem, da to ni važno, kar ste mi pripovedovali, ampak hotela sem reči, da mi je ta taktika dobro znana, kaj se je cerkev vedno poslužila, kadar hoče doseči svoje cilje in namene."

"Torej poslušajte in mi nikar ne segajte v besedo," jo je posvaril mojster Skaza. "Vidite, naš premilostljivi nadškof Ustice je prišel do prepričanja, da je treba najeti vohune, ko bodo ruvali v tisti brezverski jednoti, ki je nam trn v peti in ki je skrivila, da se znižujejo naši dohodki povsod. Najel je dva vohuna, ki..."

"Kaj, dva vohuna? Kdo pa sta?" je Zelenčeva hitro vprašala.

"Sitnica sitna, nikar me ne motite vedno z vprašanji," je mojster Skaza pokaral Zelenčevu. "Vohuna imata nalog, da bujskato člans brezverske jednote proti glavnemu odboru in nam poročata vsako malenkost, ki jo izvesta. Te malenkosti mi obdelamo po svoje in jih priobčimo v svojem listu."

"Ha, ha, ha — ha, ha, hi, hi, — ha," se je zasmejala Zelenčeva. "S takimi aredstvi mislite vi in nadškof uničiti brezversko jednoto? Kdo pa sta tista dva oia, ki vam služita kot vohuna?" Udarila je z rokama po kolnih in se tako zasmejala na glas, da so se ji usta odprla do ukeš.

"Gospa, vi se posmehujete tako resni stvari," jo je karal mojster Skaza.

"Ne posmehujem se," je odgovorila Zelenčeva, "ampak smem se vaši nalvnosti, ker mislite, da bodeta dva bedasta vohuna, katere voditelji brezverske jednote je zdavnaj poznajo, res uničiti jednoto ali jo pa pripeljala pod krov naše jednote, da bofo člani morali zopet hoditi k spovedi, podpirati cerkev in dajati razne cerkvene naklade."

"O tem sem prišel že sam dvomit," je prišel mojster Skaza. "Precej časa sta vohuna že na delu, uspehov pa ni. Vpraj narobe je Brezverska jednota pridobiva na stotine članov vsaki mesec, naša jednota jih pa dobi komaj sto v celem letu."

"No, meseci jih imate že najete, pa še niste ničesar dosegli. Ali ni že čas, da jih prenehate plačevati?" je menila Zelenčeva. "Ali ni škoda lepega denarja?" "Ako bi šlo po mojem, bi ju še zdavnaj odsloril," je govoril mojster Skaza. "Ampak premilostljivi nadškof pravi, da mora izvede-

Slovenska Narodna Podporna Jednota
Ustanovljena 9. aprila 1904.
Izhajajo 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2887-89 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor: UPRAVNI ODBEK:

Predsednik Vincent Calabar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 31, Johnston, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolnišnega oddelka Blaz Novak, gl. blagajnik John Vogrich, uradni glasilca Joka Zverstnik, upravitelj glasilca Filip Gadin.

POROTHNI ODBEK: John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Zelenčev, Box 276, Barbours, Ohio, Fred A. Vidar, Box 673, Ely, Minn., John Turcick, Box 32, Hendersonville, Pa., John Gorick, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODBEK: OSREDNJI OKROEJE: Blaz Novak, predsednik, 2887-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VZHOODNO OKROEJE: Joka Gredick, Box 238, Mass. Run, Pa.

KAPADNO OKROEJE: Anton Selzer, Box 194, Cedar Knos, na jugozapad, Blaz Novak, Box 164, Bush, Minn., na severozapad, Blaz Novak, 3453 S. Westover St., Murray, Utah.

Nadporni odbor: Frank Zalta, predsednik, 3939 W. 25th St., Chicago, Ill., Frank Semich, 5939 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 6494 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Zdravstveni odbor: Predsednik Frank Alot, 3124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

YENOVNI IZDAVNIK: Dr. F. J. Korn, 6233 St. Clair Av., Cleveland, O.

POŠTNI-Korrespondence z gl. odborom, ki deluje v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na poslo gl. predsedništva in na poslovi Predsedništva S. N. P. J., 2887-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE KADREVE BOLNIŠKE POSLOVE SE NALOŽIJO: Bolniški tajnik S. N. P. J., 2887-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

BESEDE POŠILJATE IN STVARI, ki se silišjo gl. izvrševalnega odbora in izvrševalne odbora se naložijo: Tajništvo S. N. P. J., 2887-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE KADREVE V SVETU S BLAGAJNISKIMI POSLOI se pošiljajo na poslovi Blagajništvo S. N. P. J., 2887-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse poslovske glave poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zalta, predsednik zdravstvenega odbora, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi posli za gl. poslovi odbor se naj pošiljajo na poslovi John Underwood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, amskosti, spisi, naročila in spisi vse kar je v zvezi s glavnim jednoto, naj se pošilja na poslovi "Prosveta", 2887-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ti, kakaj Slovenci v vedno večjem številu obračajo cerkvi hrbet, ko vendar prihajajo iz dedele, v kateri je ukazovala zakrivljena škofova palica.

"Hm, kakaj? Vedno več ljudi prihaja k pameti, Slovenci pa niso bili zadnji, ko je Bog delil talente," je porogljivo odgovorila Zelenčeva.

"Res je, da so Slovenci nadarjen narod," je potrjeval mojster Skaza. "Ampak pekel ima še precej moči in tista negotovost po smrti tudi vpliva in napeljuje vodo na naš mlin. Brihtni so res Slovenci, ali navadni delavci nimajo tiste znanstvene podlage, ki je potrebna, da se človek otrese vseh snukov, ki mu jih je nevedna mati utepla v glavo, misleča, da so dobri in pravi in da bodo njenega otroka varovali pred vsem hudim na potu skozi življenje. Za to mi tudi povdarjamo ob vsaki priliki: 'Ne pozabite, kar vam je mati ušla.' To včasoma poma, kajti marsikatera deklica bi se poročila civilno, ako bi jo naši opomini, naj ne pozabi materinih naukov, ne prikovali zopet na cerkev saj v važnih trenutkih življenja."

"Prosim vas, tudi teh je vedno manj," mu je ugovarjala Zelenčeva. "Kakor dekleta niso prajnja leta poslušala mater, ako so jih svarile pred piasom, ravnotako jih zdaj vedno več prihaja k spoznanju, da poroka ravnotako drži, ako se vrši brez šegna ali pa z šegnom. Tudi tistih je vedno manj, ki na smrtno uro kličejo duhovna, da se izpovedo, ker svet prihaja vedno bolj do spoznanja, da je duhoven navaden človek, ki nima pray nobenih nadnaravnih moči, torej tudi nima moči komu odpustiti grehe ali jih pa zadržati."

"Saj ravno to je," je prišel mojster Skaza. "kar nas sili, da se bojujemo proti voditeljem brezverske jednote in rdečkarjem rdečkastim. Kam bi pa prišli, ako bi se ne bojevali proti njim z vsaki sredstvi — šednimi in nebednimi — in lepo gledali, kako nam razdirajo naše vrste? V dvajset letih bi naša oblast nad ljudstvom tako opoelala, da bi morali delati v tovarnah, ako bi se hoteli prehraniti. Kam pa naj grem, kot v tovarno, ako se dohodki tako znižajo, da ne bomo mogli več živeti po fleškarjskih graščinah v brezdelju? Za delo v pisarni nismo, naše znanje ni dosti večje, kot navadnega človeka, ki je samo pogledal v srednje šolo, če imajo v nji uro. Delo v lepoto in krampom je trdo in ni za naše roke. K večjem smo za delo v kakini tovarni, v kateri izdelujejo produkte, ki ne zahtevajo napornega dela. Na obram vam štam gosa, da se šudite. Ampak tako je, kot rečem. Tisto, kar smo se mi utili, ni vredno življenja. Mi nismo za drugo kot za farbanje ljudstva. Od tega živimo."

"Ako je tako, vam bosta še toliko manj pomagala tista vohuna, ki ste ju najeli, da vohunirata v

brezverski jednoti in med rdečkarji. Sami pravite, da je vaša stvar izgubljena, čemu se torej lotite za take blike kot je vohunstvo?" je govorila Zelenčeva in se pri tem tako razsrela, da je postala rdeča v obraz.

"Tega vi ne razumete, gospa," jo je podučeval mojster Skaza. "Mi skrbimo le za svoj trebuh nekako po navodilu oia v pregovoru, ki je dejal: 'Kaj me briga, ako bo trava še zelenela po moji smrti.' Ako hočemo skrbeti za svoj trebuh in preprečiti katastrofo za nas pred našo smrtjo, se moramo poslužiti tudi vohunov, če ne, najbrž trava ne bo zelenela za nas še preden zatiano mo zavešnjevoje oči."

"Kdo pa sta tista dva ptčka, ki sta se vam udinjala?" je vprašala Zelenčeva in svedave vpra svoje oči v mojstra Skazo.

"Enega poznate tudi vi," je odgovoril, mojster Skaza. "Pide se..."

Zelenčej je postal nemiren. Stopil je naprej in pri tem pritnil na suho vejo, ki je počila pod njegovimi nogami.

Zelenčeva je planila po konei zakrčila: "Joj, Joj, Joj, nekdo prisluškuje za grmom. Joj meni, ako moj soprog izve, da sem bila tukaj, kajti nafsaraba sem ga, da sem šla na društveno sejo. Joj, Joj, Joj," je kričala dalje in se spustila proti vrtnemu vrodu. Mojster Skaza je vstal in hitel za njo. V hitri je posabil vzeti delnik s sabo in ga je pustil pralonjega k mizi.

Kralovc se je obrnil proti Zelenčiji in mu rekel: "Veš Miha, dalj me tako šegeta, da bi ti najraje eno prisloni. Stor štoršti, neroda vseh nerod, ti si nam skazil igro. Lahko bi isvedeli imeni vohunov, da nisl stopil na vejo."

"Ker prisoli mu eno," se je oglašil Ribničan. "Saj ni tako neroden, kot se dela. Nalajše je to napravil, da ju je prepodil in tako nismo isvedeli imen. Kar poberi se od tukaj mreina kozlovca, ako ne, ti jo jas praimaem."

Ribničan ni šakal, kaj odgovori Zelenčiji. Dvignil je roko, Zelenčej je pa odskočil in tekel za svojim mojstrom, kolikor so ga nesli noge.

"Nikdar mu nisem zaupal," je spregovoril Kralovec. Dvignil je pest in zalugal v smeri, v kateri je izginil Zelenčej.

Ribji lov je bil skakom. Vrnili smo se proti domu in postali smo redkobesedni. Vaak je najbrž razmišljal o dogodoku, ki ga je dočel nocoj. — Te pozdravlja Tvoj prijatelj — Peter Pajzlj.

ZA KUHANJE PIVA DOMA

Imamo v salog dlad, kmeti, sladkor in vse druge potrebšine. Prosim, da se opredelite, da je dana pri nas, kuhano vedno je najboljši in najcenejši. Dobiti je tudi skrbno odrez, skrbno in razni leceri, itd. Mi vam dostojno naročilo po poštni, tedno v vas brzo.

Groceriam, sladlčarjam in v ovdajšnje železnice dam primeren postop pri vaših naročilih. Pšite po informacije na: FRANK OGLAR, 3401 Superior Avenue, Cleveland, O.

